

Preek over Lukas 16:19-31

Mijn vrouw Marja en ik hebben een taakverdeling gemaakt in het huishouden. Tsja, zelfs als je een soort 'doemineer' bent ontkom je daar niet aan. Eén van mijn taken is de boodschappen doen voor het weekend. Nu heeft Wapenveld twee supermarkten. Eén wat duurdere, met een groot assortiment. En een iets minder duurdere, met een minder groot assortiment, maar wel handig voor de weekendboodschappen. Ik zal geen reclame maken, maar deze winkel bezoek ik dus ieder weekend. Op zich heb ik daar geen hekel aan. Ik weet alles redelijk te staan en dus duurt het niet al te lang. In die andere winkel kan ik nooit wat vinden en daar ga ik dan ook niet graag heen. Als ik boodschappen doe hoef ik altijd alleen maar een muntje voor het karretje, m'n betaalpas en een boodschappenbriefje mee te nemen (Daar zorgt Marja dan nog wel altijd voor, die overziet veel beter wat er nodig is ☺). Nu gebeurt het nog wel eens dat er bij de ingang van de winkel een jongeman staat met een stapeltje van die kranten, u weet wel, van die straatkranten die niemand leest. Deze jongen spreekt geen Nederlands. Ik vermoed dat hij uit Oost Europa komt en een zigeunerachtergrond heeft. Bij het binnengaan van de winkel groet ik de jongen vriendelijk, ik koop geen krant van hem, want ik heb alleen maar een pasje bij me en geen klein geld. Een kwartiertje later kom ik dan de winkel weer uit met een volle boodschappenkar. De frisdrankpakken en flessen onderin en de chips boven op, zo heeft mijn vrouw het mij geleerd: koek, brood, chips, en natuurlijk ook een zak van die verslavende pistache nootjes - Die zijn voor mij, daar moet de rest van de familie afblijven – boven in de kar, anders gaat het kapot. Opnieuw loop ik vriendelijk knikkend langs de dakloze jongeman, maar nu voelt het minder goed. Ik kom met m'n volle boodschappenkar de winkel uit, loop richting onze tweede auto op de parkeerplaats, een oud bakkie, maar toch een tweede auto, en gaandeweg voel ik de blikken in m'n rug van die jongen. Waarschijnlijk verbeeld ik het me maar, maar zo voelt het wel. Ik voel me schuldig. Ik sta vrachten boodschappen in te laden om straks naar m'n warme huis te brengen, waar we 's avonds de gordijnen kunnen dichttrekken en die boze en nare wereld kunnen buitensluiten. Zodra ik de boodschappen heb ingepakt breng ik m'n karretje terug, groet de jongen nog één keer vriendelijk en maak dat ik wegkom zonder hem iets te geven.

Hoe komt het nou dat ik me onplezierig voel op zo'n moment? Is dat alleen omdat ik geen krant heb gekocht? Nee, dat is het niet. Is het omdat ik die jongen geen

eurootje gun? Nee, dat ook niet. We zitten echt niet vast aan ons geld en geven ook van harte aan allerlei goede doelen. Het zit dieper. Ik merk bij mezelf dat ik liever niet geconfronteerd wil worden met zijn armoede. Want bij die confrontatie wordt het verschil in eens zo groot. Het is de confrontatie met de ongelijkheid in deze wereld. Ik ben rijk. Hij is arm. Waarom? Waarom is alles zo krom in deze wereld?

Aan deze gebeurtenis moest ik wel even denken toen ik deze preek over Lukas 16 voorbereidde. Heb ik op zo'n moment ook niet iets weg van die rijke man, die geen oog had voor de arme Lazarus op zijn stoep. Of is het gevoel van ongemak en het knagende geweten juist wel een bewijs dat ik nog wel geraakt word? Of maak ik me er op die manier te makkelijk van af? En laat ik die vraag ook maar aan jullie stellen: Herken je jezelf er een beetje in? Ik ben vast niet de enige die af en toe in zo'n situatie beland.

Jezus begint zijn verhaal met 'er was eens een rijk man'. En Hij begint niet zo maar met dit verhaal. Jezus is weer eens in gesprek met de Farizeeën. Farizeeën staan volgens vs. 14 bekend als geldzuchtige mensen. Zij willen graag doorgaan voor rechtvaardigen, maar God kent hun hart. De Farizeeën zijn uit op de eer van mensen. En dat gold ook voor die rijke man in de gelijkenis van Jezus. Hij ging elke dag gekleed in purper en fijn linnen. Ergens anders verwijt Jezus de Farizeeën (Matt.23) dat zij hun gebedsriemen breed maken en de kwasten aan hun mantels groot, om maar door de mensen gezien te worden. Farizeeën zijn uideltuiten, en ook deze rijk man kon er wat van. Deze rijke man is op zich geen goddeloze. Als hij straks in het hiernamaals Abraham ziet dan noemt hij hem *vader Abraham*, en Abraham noemt hem *kind!*

Elke dag hield die rijke man een feest. Hij zal wel heel wat vrienden gehad hebben die graag bij hem over de vloer kwamen om op zijn kosten te feesten. Als je geld hebt, dan ben je populair. Ook hier weer zie je dat het hem om de eer van de mensen te doen is. Er zal wel heel wat eten en drinken zijn doorgegaan. Die rijke man was de ene hoofdrolspeler in het verhaal van Jezus.

De andere hoofdrolspeler was juist arm. Hij werd elke dag neergelegd bij het voorportaal van de rijke. Blijkbaar kon hij zelf niet lopen en werd hij gebracht. Zijn lichaam zat onder de zweren. Dat kan geen melaatsheid zijn geweest, omdat melaatsen zich niet meer onder de mensen mochten begeven. Die verbleven buiten

de woongemeenschap. Het is opmerkelijk dat Jezus deze man een naam geeft. En wat voor een naam: Lazarus. Een vergrieksing van de Hebreeuwse naam El azar of Eliëzer. 'God heeft geholpen' betekent dat. Een groot contrast. Een arme en een rijke. De arme vertrouwt op God, zoals zijn naam al uitdrukt. De rijke vertrouwt op zichzelf, op zijn bezit. Nu moeten we wel even goed realiseren dat het probleem van die rijke niet zijn rijkdom op zich is maar het feit dat hij niets wil geven aan de arme. Hij heeft zijn hart voor hem toegesloten. Om bij het thema van deze dienst te blijven: *het raakt hem niet meer!* De Here God heeft in de Thora bevolen dat Zijn volk als het de graanoogst binnenhaalt niet tot aan de rand van de akker mag oogsten en wat blijft liggen mag niet opgeraapt worden. Er moet iets blijven liggen voor de armen en de vreemdelingen. Denk maar aan Ruth die aren ging lezen bij Boaz. (Lev.19, Deut.24). Zo had de Here God allerlei sociale wetten ingesteld, zodat de armen niet zouden omkomen van honger. Dat is prachtig om te lezen en je ziet ook hoe de Here God juist het zwakke en kwetsbare een plek gunt in de samenleving. In het 7^e jaar, het sabbatsjaar, moeten slaven weer vrijgelaten worden, en schulden weer kwijtgescholden. in een rechtszaak mag een rijke niet voorgetrokken worden ten koste van de arme, het loon van een dagloner die je in dienst neemt mag niet de nacht bij je overblijven tot de morgen. Een dove mag je niet vloeken en een blinde mag je geen struikelblok leggen. Daarin spreekt Gods hart. Hij heeft meer waardering voor barmhartigheid dan voor offers. Dat de rijke man die arme Lazarus af en toe de resten toestopt van zijn overvloedige feesten zou helemaal in lijn zijn met Gods hart en karakter. Maar dat doet hij nu juist niet, Lazarus mag niet delen in de feestelijkheden. Hij moet het doen met het gezelschap van de honden, die zijn zweren komen likken.

Jezus vertelt verder. Uiteindelijk sterft de arme Lazarus. Of hij nu van de honger is gestorven vertelt Jezus er niet bij. De engelen brengen hem naar de ereplaats in de hemelse feestzaal, hij mag aanliggen naast Abraham, vlakbij zijn hart. Ook de rijke man komt te sterven. Maar hij slaat zijn ogen op in het dodenrijk. In de oude Statenvertaling staat gewoon: de hel. Dat klinkt misschien wat minder vriendelijk dan het dodenrijk, maar dan weten we wel goed waar we het over hebben. Ondanks het feit dat de rijke man een kind van Abraham was, moest hij hevige kwellingen ondergaan.

Nu moeten we even een pas op de plaats maken. Jezus vertelt deze gelijkenis niet om onze nieuwsgierigheid te bevredigen naar het hiernamaals. Gelijkenissen geven wel onderwijs, maar hebben maar één hoofdboodschap, de rest is als het ware aankleding van het verhaal. We kunnen niet met zekerheid concluderen dat het zo zal toegaan zoals Jezus hier vertelt, bijvoorbeeld dat er vanuit de plek waar de rijke zich bevindt contact mogelijk is met Abraham en Lazarus.

Dat geldt ook voor de herkenning na het sterven. Jezus veronderstelt hier wel dat de rijke man Lazarus en Abraham herkent en dat de rijke zich herinnert dat hij nog broers heeft. Op grond van de gelijkenis kun je nu niet met zekerheid zeggen dat er later herkenning zal zijn, maar de eerlijkheid gebiedt ons wel te zeggen dat Jezus herkenning ook nergens ontkent! Voor mij in ieder geval een reden om eerder wel in herkenning te geloven dan niet. Ook bijvoorbeeld omdat bij de verheerlijking op de berg Mozes en Elia ook als Mozes en Elia werden herkend door Petrus.

Waar ik ook even op wil wijzen is dat Jezus in zijn gelijkenis vrijmoedig spreekt over de mogelijkheid dat mensen verloren gaan! Tegenwoordig mag je volgens sommige mensen niet meer over de hel spreken, daar worden mensen onrustig van. Er zijn zelfs gelovigen die twifelen of de hel wel echt bestaat. Nou, Jezus gelooft dat wel, en Hij brengt hem ook vrijmoedig ter sprake. Het is blijkbaar zelfs zijn bedoeling dat de Farizeeën onrustig worden. Hij schudt aan de tent. Soms is dat nodig blijkbaar.

Ik hoorde laatst een van de volgende uitspraak van ds. Postma: Ik verkoop graag sinaasappels, maar soms moet ik ook citroenen verkopen! Nou, dat doet de Here Jezus met deze gelijkenis ook. Geen zoetsappig verhaal, maar een zuur verhaal.

Maar waar gaat het Hem nu precies om in deze gelijkenis?

De armoede van Lazarus is een groot onrecht. Het uitgangspunt van God is dat er geen arme zal zijn in Israel. Zo staat het in Deut. 15:4. Maar mocht er toch een arme zijn, zegt dan 15:7, dan mag dat de Israelieten niet koud laten. Ze mogen de hand niet op de zak houden, maar moeten diep in de buidel tasten en hem lenen zoveel hij nodig heeft. Zelfs als het sabbatsjaar in aantocht is. Ik vertelde net al dat in het sabbatsjaar alle schulden worden kwijtgescholden. Het is wel de bedoeling dat iemand, als hij geld leent, dat terugbetaalt. Maar in het sabbatsjaar wordt de schuld teniet gedaan. Stel nu, dat iemand om geld verlegen zit, één jaar voordat het

sabbatsjaar aanbreekt, dan is de kans dat je het terugkrijgt veel kleiner dan als het nog zes jaar duurt voordat het weer sabbatsjaar is. Zo mochten de Israëlieten niet rekenen. Is iemand in geldnood, dan leen je het hem, zonder rente. Niet berekenend. God heeft blijmoedige gevers lief.

Ik zei net al dat de rijkdom van de rijke op zich geen onrecht is, maar wel dat hij de arme niet laat delen in zijn rijkdom. Het onrecht is dat de arme buiten de feestzaal ligt en de rijke zich binnen te goed doet.

Maar God gaat recht doen. De arme Lazarus komt in het hiernamaals in de feestzaal en komt niets meer te kort. En de rijke gierigaard komt buiten de feestzaal. Zoals Lazarus eerst verlangde naar de kruimels van de tafel van de rijke, zo verlangt nu de rijke naar een paar druppeltjes water van Lazarus. Jezus draait dus het onrecht volledig om. Wat krom is wordt recht. Zo was het Gods bedoeling in de wetgeving van Israel, zo zal het zijn in het hiernamaals. En straks, als de nieuwe aarde er is, zal deze aarde vol zijn van Gods gerechtigheid. Alles wat krom is, zal omgebogen zijn.

Het feit dat God recht gaat doen is een grote troost voor allen die te lijden hebben van onrecht. Ik ben eerlijk gezegd ook wel heel benieuwd hoe God dat gaat doen. Maar we mogen het gerust aan Hem overlaten. Toch mag het feit dat God straks pas al het onrecht gaat aanpakken ons nù niet passief maken. Ik heb wel eens het idee dat christenen vooral bezig zijn met het eigen zieleheil: geloof in het kruis van de Here Jezus, bekeer je van je zonden en ontvang het eeuwige leven. En begrijp me goed, dat is ook de kern van de verlossing! Maar als verlost mensen mogen we ook Gods rechtvaardigheid laten zien in deze kromme wereld. Misschien hebben we teveel geleefd vanuit het 'stil maar wacht maar....'.

Veel kerken werken tegenwoordig samen met de Micha Campagne. De Micha Campagne laat zich leiden door de bekende bijbeltekst Micha 6:8. Ouderen hoor ik wel eens dit rijmpje opzeggen bij deze tekst: 'Geen schoner spreuk - en meer van kracht - dan Micha zes en wel vers acht.'

Er is jou, mens, gezegd wat goed is, je weet wat de HEER van je wil: niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God.

Deze tekst is heel veel over te zeggen. Maar ik wil nu maar even heel kort één ding noemen. Wat wil God? God wil dat we recht doen! Dat betekent dat we het kromme

bestrijden en trachten het rechte te realiseren. Als het bijbelboek Jacobus het heeft over zuivere godsdienst, dan gaat het niet in de eerste plaats om kerkdiensten, hoe lang mag de preek duren, wat zingen we en hoe, maar dan heeft Jacobus het over omzien naar minderbedeelden, wees en weduwe in dit geval. Dat is zuivere godsdienst!

Een van mijn kinderen zit momenteel op de zgn. Micha cursus en die stelt nu allemaal vragen over onze rijkdom en de armoede op andere plaatsen in de wereld. Weet je dat de rijkste 20 % van de wereldbevolking 86 % verbruikt van alle consumptiegoederen?

Weet je dat het gezamenlijke inkomen van de zeven rijkste personen ter wereld meer dan genoeg is om in de basisbehoeften te voorzien van het armste kwart van de wereldbevolking?

Onze rijkdom is alleen vol te houden ten koste van de armen in de wereld. En dan komt zo'n gelijkenis toch wel dicht bij ons. Mogen anderen delen in onze rijkdom of niet.

Ik vind het echt heel mooi dat de VEJO dit thema heeft uitgekozen en daar ook heel concreet een actie aan heeft gekoppeld. Zij hebben ervoor gekozen om een 24 uur-niet-eten-actie te houden en daar sponsors voor te werven. Vandaar dat ze hier in de kerk zitten achter dat rode lint, met dat bord 'verboden te voederen'. Vandaar ook dat u straks een presentje meekrijgt na afloop van de dienst. Een klein zakje rijst. De hoeveelheid die sommige mensen in Afrika per dag eten. Meer niet, kijkt u er straks maar eens goed naar. En na afloop van deze dienst drinken we deze keer water in plaats van koffie. Om ons heel even stil te laten staan bij armoede. Armen hebben vaak niet eens schoon drinkwater, of moeten er kilometers voor lopen. Laat u dan niet kennen omdat u alleen maar echte koffie wil en drink straks samen met de jeugd een glas water. O ja, en als de VEJO luitjes straks vragen of u hen financieel wil ondersteunen in hun vastenactie, laat dan ajb blijken dat je wèl bereid bent om de kruimels die van jouw tafel vallen te delen met de minderbedeelden in deze wereld. Het is misschien maar een druppel op een gloeiende plaat. Wij kunnen met elkaar de wereld ook niet veranderen. Maar we kunnen misschien wel de wereld voor één kind veranderen.

Net als die rijke man in de gelijkenis. Hij kon de wereld ook niet veranderen. Maar hij had wel de wereld voor Lazarus kunnen veranderen. Hij faalde en toen God ingreep en het kromme recht maakte, stond hij aan de verkeerde kant van de streep. Jezus legt ook ons vanmorgen de vraag voor of we met Hem mee willen doen. Meewerken om het kromme recht te maken. Het eerste is dat we recht tegenover Hem komen te staan. Dat we bevrijd worden van het kromme in ons zelf. Daar heeft Jezus zich helemaal voor gegeven. Maar als we die bevrijding, de bevrijding die Jezus ons heeft gegeven hebben ervaren, mogen we met Hem mee gaan doen. Het kromme in al zijn facetten bestrijden. God toont zijn bewogenheid met de minderbedeelden in de wereld. En de indringende vraag die wij vandaag meekrijgen is deze: hoe is dat nu met jou,.....raakt het jou nog?

Amen

Oktober 2011
G.P. Hartkamp
Wapenveld